

Z A P I S N I K

9. seje Komisije za zgodovino požarnega varstva in gasilstva ter kulturne dediščine GZS, ki je bila 8. decembra 2025, ob 16.00 v Slovenskem gasilskem muzeju dr. Branka Božiča v Metliki, Trg svobode 5, 8330 Metlika.

PRISOTNI ČLANI KOMISIJE Franc Bradeško, Rok Boltar, Marinka Cempre Turk, Janez Liponik, Dušan Štepec, Janez Fajfar, Jože Pezdirc.

OSTALI PRISOTNI:

- Janko Cerkvenik, predsednik GZS
- Zvonko Glažar, poveljnik GZS
- Strokovna služba GZS, Renata Ferik
- Strokovna služba GZS, Jerneja Jelovčan Koselj

Sejo je z uvodnim pozdravom odprl predsednik Komisije za zgodovino GZS Franc Bradeško ter jo tudi vodil. Lepo je pozdravil vse prisotne, še posebej ga je veselilo, da sta se seje udeležila predsednik in poveljnik GZS, Janko Cerkvenik in Zvonko Glažar. Ker je bila tokratna seja v Slovenskem gasilskem muzeju dr. Branka Božiča v Metliki (dalje tudi SGM), je za zbrane nova sodelavka strokovne službe GZS Renata Ferik izvedla kratko vodenje o razvoju slovenskega gasilstva. Franc Bradeško je nato predstavil predlog dnevnega reda, ki so ga vabljeni prejeli z vabilom in nanj niso imeli pripomb.

Dnevni red:

1. Pregled zapisnika 7. in 8. seje Komisije za zgodovino
2. Strategija Slovenskega gasilskega muzeja dr. Branka Božiča v Metliki (načrt pristopa k nadaljnjemu delovanju, inventura, promocija ...)
3. Obravnava pravnega mnenja glede letnice ustanovitve GZ Trebnje
4. Program izobraževanja za kronista
5. Evidentiranje zbirk
6. Navodilo za pripravo dokumentacije za spremembo letnice
7. Razno

Ad. 1

Pregled zapisnika 7. in 8. seje Komisije za zgodovino

Franc Bradeško povzame predvsem zapisnik 8. seje (7. je bila korespondenčna). Pove, da je izšla monografija *Razvoj gasilskih zvez v Sloveniji*, ki jo je za potrebe zbiranja podatkov o gasilskih zbirkah podrobno še enkrat obdelal in pripravil seznam zbirk. S predsednikom GZS

Jankom Cerkvnikom sta se tudi že pogovarjala o monografiji o razvoju gasilstva (Zgodovina gasilske službe na Slovenskem), ki jo bomo uvrstili v program dela za prihodnje leto in bi jo želeli izdati do konca mandata. Franc Bradeško je že pripravil osnutek celovite zasnove vsebine.

Na splošno je ugotovil, da je bil v letu 2025 narejen manjši napredek na področju imenovanj članov v komisije po gasilskih društvih (3 novi člani, 4 novi predsedniki ...), na področju GZ pa je bil le en nov član v celem letu. Ugotavlja, da komisija za veterane pogosto skrbi tudi za zgodovino, posledično pa ni nekih velikih rezultatov dela. Po sklepih ugotovimo, da komisijo za zgodovino sicer imajo, vendar se ne imenuje tako. Marinka Cempre Turk je prav tako opozorila na pomanjkljivo delovanje komisij na terenu. Delovanje teh se razlikuje med posameznimi gasilskimi zvezami in društvi, saj nekatere komisije delujejo aktivno, druge pa samo obstajajo. Poudarila je potrebo po sistematičnem pristopu, ki bi vključeval ponovno aktiviranje zvez preko uradnega poziva ter podajanje konkretnih usmeritev za delo. Pripravila je tudi analizo stanja komisij v PGD in GZ po Sloveniji. Tabela s pregledom je priloga temu zapisniku.

Ob vloženi vlogi za spremembo letnic GZ in PGD predsednik komisije ugotavlja, da so do zdaj obravnavali 9 vlog za spremembo. Nekaj je bilo odobrenih (npr. PGD Zamostec, PGD Logarovci ...), drugi so bili pozvani, da še dopolnijo vloge (PGD Grčarice se niso odzvali na poziv, GZ Idrija je v navezavi z osebo iz arhiva in čakajo dokumente), drugim vlogam zaradi utemeljenih razlogov niso odobrili spremembe.

Na zapisnik ni bilo pripomb.

Sklep št. 1/4: Zapisnik 8. seje je bil soglasno sprejet.

Ad.2

Strategija Slovenskega gasilskega muzeja dr. Branka Božiča v Metliki (načrt pristopa k nadaljnjemu delovanju, inventura, promocija ...)

Franc Bradeško preda besedo Jerneji Jelovčan Koselj za kratko predstavitev vsebine druge točke, ki se nanaša na nadaljnje delovanje muzeja. Ta pove, da je za uspešnejše delovanje muzeja smiselno izdelati strateški načrt, ki se sicer pripravlja ob nastopu mandata direktorja muzeja za daljše obdobje, vendar je to dokument, ki omogoča usmerjeno in izboljšano delovanje ustanove. Vsebuje vse bistvene podatke o muzeju, opredeljuje poslanstvo muzeja, zbiralno politiko, vizijo, usmeritev, delovanje varstva in ohranjanja, raziskovanje, razstavljanje, andragoške in pedagoške dejavnosti ... Pripravila je osnutek predloga, kako bi lahko z nekaj dodatnimi elementi osvežili vsebino razstave, ki so ga prisotni prejeli kot gradivo za sejo. Že z manjšim finančnim vložkom bi lahko naredili kar nekaj opaznih sprememb.

Pred pripravo vidi potrebo po izvedbi inventure muzejskih predmetov, da se seznanimo z vsebino in gradivom, ki ga muzej vsebuje. Na osnovi tega bomo šele lahko pripravili strateški načrt in predvsem dorekli zbiralno politiko ter nadaljnjo usmeritev delovanja muzeja. Pri inventuri bi bilo smiselno delovanje članov komisije, da strokovno pokrijemo vsa področja zbirke (medalje, odlikovanja, fotogradivo, listine ...).

Predvsem pa se moramo odločiti o namembnosti muzeja: bo ostal zgodovinski muzej ali muzej prikaza razvoja gasilstva na Slovenskem?

Člani predlagajo, da Jerneja in Renata organizirata delo in naredita terminski predlog za izvedbo inventure.

Dušan Štepec podpre predlog. Opozori na stroške, smiselnost izdaje nove zgibanke in predlaga namestitev projektorja in predvajanja prikaznega filma.

Člani podpirajo čim hitrejši pristop, osnova je narejena in je treba nadaljevati delo z večjim poudarkom na splošnih vsebinah ter najprej izračunati sredstva. Težnja je tudi, da pripeljemo čim več obiskovalcev.

Marinki Cempre Turk so vseč predvidene dejavnosti za mladino. Predlaga, da bi naredili sestanek z Mladinskim svetom, da motivirajo mlade za obisk muzejev in dodajo morebitne ideje za delavnice. Omeni, da je nekdanj obstajala knjižica za gasilsko mladino, v kateri so zbirali žige obiska gasilskih muzejev/zbirk – žal ta ideja ni zaživela.

Člani predlagajo še, da bi bilo smiselno pridobiti stare videoposnetke za obogatitev razstave, obrniti se bo treba na državni filmski arhiv in arhiv RTV. Tukaj se pokaže, da imamo velik primanjkljaj komisij na terenu, ki bi skrbele za ohranjanje tovrstnega gradiva.

Janko Cerkenik se strinja s pripravo strategije. Pred nami so namreč pomembne obletnice v letu 2028 (160 let gasilstva, 60 let SGM in 80 let GZS). Tako da bo treba zagrabit za delo. Ob teh obletnicah bi lahko dobili nekaj denarja, s katerim bi lahko kaj uredili. Obrniti se bo treba še za sponzorji, donatorji. Obletnica naj bo pomembna zgodba.

Predlaga, da bi posnetke iskali tudi preko družbenih omrežij – na dolgi rok bi se tako dalo marsikaj dobiti.

Inventura mora biti narejena, predlaga januar ali februar in vsekakor bi bilo smiselno, da člani prespijo v bližini muzeja.

Omeni še večje popravilo gredi v paviljonu, kjer so razstavljene gasilske brizgalne.

Všeč mu je ideja skupnega nastopa muzejev, vključiti se moramo v programe, predvsem pa izkoristiti obletnice – poziva, naj se že zdaj začnemo pripravljati nanje.

Jerneja Jelovčan Koselj pove, da je dobra možnost za promocijo in povezovanje z drugimi muzeji seminar Educe – Šola in muzeji, galerije in vrtci, kjer so prisotni številni delavci VVZ in šol. Omeni, da smo navezali stik s Špelo Spanžel, generalno direktorico Direktorata za kulturno dediščino, za vpis slovenskega prostovoljnega gasilstva na seznam nesnovne kulturne dediščine na Unescov seznam. Člani se strinjajo, da navežemo stik po novem letu.

Tudi Zvonko Glažar se strinja z omenjenimi pristopi in poudari, da naj bodo dejavnosti usmerjene z nalogami in cilji, da se ob izvedbi pokaže določen rezultat. Tako bo delo lažje in kakovostnejše narejeno.

Dušan Štepec se naveže na prostor muzeja, ki precej omejuje razstavo. Predlaga, da se v naslednjih treh letih posvetimo izvedbi obletic, dolgoročno pa poskusimo zadostiti naslednjim izzivom:

- kako konkurirati drugim muzejem,
- ureditev prostora: prostor za depo, knjižnico – kako ga širiti?,
- kadrovski minimum (vključimo še v strategijo), ena oseba za uspešno delovanje muzeja je premalo,
- financiranje iz vstopnine – se strinja z izboljšanjem vsebine, si bomo postavili število obiskovalcev, ki ga želimo doseči? Je to 5.000 ali 10.000?
- financiranje muzeja s strani GZS – zadošča ali bo treba razmišljati, da gre pod pokrajinski muzej? Lahko postane pooblaščen muzej – ta cilj dodamo v program in načrt.

Predlaga, da pristopimo k pogovoru o nesnovni dediščini z MK, da dobimo nekakšen skupni dogovor, da stvar zaživi – naj bo muzej atraktiven!

Člani komisije po razpravi ugotavljajo, da se vstopnina v SGM ni spreminjala že daljše obdobje (več let) in je v primerjavi s preostalimi vstopninami slovenskih muzejev zelo nizka, saj poleg možnosti samostojnega ogleda vključuje tudi vodenje po razstavi. Z nizko vstopnino lahko nehote ustvarimo občutek podcenjenosti same razstave, hkrati pa tudi razvrednotimo storitve vodenja. Glede na vsesplošni dvig stroškov in s tem tudi stroškov vzdrževanja muzeja komisija predlaga, da se s 1. 1. 2026 poviša cena vstopnine v SGM, kot je razvidno iz spodnje tabele.

Trenutna cena vstopnina	Nova cena vstopnine (s 1. 1. 2026)
ODRASLI: 3 €/osebo	ODRASLI: 5 €/osebo
MLADINA in UPOKOJENCI: 2 €/osebo	MLADINA in UPOKOJENCI: 4 €/osebo
GASILCI z veljavno gasilsko izkaznico 1 €/osebo	GASILCI z veljavno gasilsko izkaznico 3 €/osebo
/	DRUŽINSKA VSTOPNICA: 12 € (2 odrasla, 2 otroka)

Sklep št. 2/4: Člani Komisije za zgodovino požarnega varstva in kulturne dediščine GZS Upravnemu odboru GZS predlagajo, da na osnovi navedenega sprejme predlagano spremembo višine vstopnine, ki začne veljati s 1. 1. 2026.

Janez Liponik v nadaljevanju razprave poudari pomembnost povezovanja tudi z drugimi gasilskimi zbirkami na Slovenskem. Smiselno bi bilo najti način o ozaveščanju o njih. Franc Bradeško se naveže na iztočnico in pove, da je v zborniku Razvoj gasilskih zvez v Sloveniji zavedenih 130 gasilskih zbirk, zagotovo še kakšna manjka. Informacije o tem morajo krožiti, komisija mora zbiratelje ozaveščati. Spodbuditi je treba tudi zavedanje o možnosti podarjanja predmetov v muzej ali zbirke.

Sledil je pregled letnega plana 2026. Vanj je treba dodati še priprave na praznovanje 160-letnice gasilstva in preostalih dveh obletnic. Komisija tudi redno spremlja delo Komisije za zgodovino CTIF, tudi naslednje leto bodo sodelovali na strokovnem srečanju, ki bo na temo družbenih manjšin v gasilstvu.

Za šotor oz. nadstrešnico v Pivki (Park vojaške zgodovine Pivka), kjer bi lahko bila razstavljena naša "vozila" preko URSZR z MORS in SV iščemo nadaljnje možne rešitve.

V prihajajočem letu je predviden posvet o vzdrževanju eksponatov, saj se predvideva, da bi zbiratelji z veseljem prisluhnili strokovnim nasvetom. Že s preprostimi nasveti bi lahko pomagali marsikateremu ljubiteljskemu zbiratelju.

S Svetom veteranov so ustanovili novo delovno telo – Delovno skupino za ohranjanje stare gasilske dediščine, ki se deli na dva dela. DS že deluje, skupina, zadolžena za tehniko, je imela že ločeno srečanje v SGM. Želja je, da se do konca mandata uspe urediti še področje stare gasilske tehnike, med gasilci imamo namreč veliko število zelo razgledanih ljudi, ki imajo evidenco opreme in številne informacije še v glavi, da vse skupaj lepo zberemo in povežemo.

Posvet zborovodij in vodij gasilskih zborov in godb bo. Janko Cerkvenik opozori na sodelovanje teh zborov na Noči Modrijanov, ki bo septembra 2026. Modrijani bodo tudi iskali mlade glasbene talente iz gasilskih vrst. Verjetno bo ob tem imela kakšno zadolžitev tudi komisija.

Ad.3

Obrazložitev pravnega mnenja glede letnice ustanovitve GZ Trebnje

Franc Bradeško pove, da smo v zadevi prejete in že obravnavane vloge za spremembo letnice ustanovitve GZ Trebnje prejeli tudi pravno mnenje odvetnika Milana Vajde. Odgovor je potrdil mnenje komisije, da je vpisana letnica v Vulkanu pravilna (temelj je zakonsko določilo o ustanovitvi občin iz leta 1955).

Komisija za zgodovino tako sprejme

sklep št. 3/4: Ob upoštevanju pravnega mnenja odvetnika Milana Vajde člani komisije sprejmejo odločitev, da je letnica ustanovitve GZ Trebnje 1955, ki je zavedena v Vulkanu, formalno pravno pravilna. O tem sklepu z dopisom obvestimo GZ Trebnje in priložimo tudi odgovor odvetnika.

Ad. 4

Program izobraževanja za kronista

Franc Bradeško pove, da smo s Komisije za usposabljanje GZS prejeli predlogo in metodologijo za pripravo programa kronista, tako da lahko nadaljujemo pripravo. Pravzaprav je večina vsebine že narejena, dodati je treba še nekaj elementov, kot je npr. katalog znanja. Po praznikih bomo dokument uredili do konca.

Janez Liponik se naveže na do zdaj pripravljeno matriko in si želi, da bi program (vsebina) vključeval več o zgodovini gasilstva. Franc Bradeško pove, da smo se o tem precej pogovarjali, ampak je poudarek na kronistu, ne zgodovinarju – nekaj vsebine preteklosti morajo kronisti sicer poznati, poudarek pa mora biti na delovanju zapisovanja sočasnega dogajanja/dejavnosti.

Janko Cerkvenik predlaga, da bi bili smiselni še tečaji za pisanje zapisnikov (tudi tajniki društev so nekakšni kronisti), saj opažamo, da so zapisniki vse bolj pomanjkljivi, neustrezni za to vrsto dokumentov. Predlaga, da bi se morda komisija obrnila na Florijana Jančiča, ki je pred leti pripravljaj predavanja na to temo (tudi za kroniste).

Ad. 5

Evidentiranje zbirk

Franc Bradeško je stopil v stik z Dragico Lenarčič in Dušanom Vižintinom, ki sta v strokovni službi GZS zadolžena za upravljanje s programom Vulkan, in pridobil nekaj podatkov, kako bi bilo smiselno pripraviti sezname, da bi bilo evidentiranje v Vulkanu čim lažje, pregledno in učinkovito. Pripravil je osnutek tabele v Excelu in vse poziva, naj se vključijo v analizo in podajo predloge, kaj še dodati, da bo seznam vseobsegajoč.

V razpravi na to temo se pokažejo naslednje potrebe/ugotovitve:

- potrebna bo pomoč strokovnjakov s področja muzeologije za ustrezna poimenovanja predmetov;
- uvedba klasifikacije predmetov: uvesti je treba poenotenje zapisov poimenovanj in jih prilagoditi Vulkanu;
- opredelitev zbirke: kaj je zbirka, kaj komplet in njegovi deli;
- potrebujemo določitev osnovnih skupin, podskupin in še dodatno možnost vpisa (kot opombe);
- vključitev novejših predmetov ...

Člani se odločijo, da se na podlagi trenutne razprave in odkritih vprašanj spet obrnemo na Dušana Vižintina za nadaljnje usmeritve, da bodo lažje predvideli, kaj in kako vključiti v seznam.

Franc Bradeško razpravo sklene, da je prav, da pripravimo možnost za vpis. Zavedamo se, da vsi ne bodo sprejeli te možnosti in predmetov vpisovali, tisti, ki jih pa bodo, bodo močno

prispevali h gradnji evidence predmetov in podatkov o razvoju gasilstva ter tudi zase ustvarili kakovosten pregled stanja zbirk.

Ad. 6

Navodilo za pripravo dokumentacije za spremembo letnice

Franc Bradeško pove, da komisija ne more imeti lastnega poslovnika za odločanje o ustreznosti in spremembah letnic, ampak mora delovati v skladu s Poslovnikom o delu Upravnega odbora GZS (26. člen Statuta GZS). Predlaga, da pripravimo navodilo za pripravo dokumentacije za oddajo vlog za spremembe letnic. Osnutek tega navodila so člani komisije prejeli z gradivom za sejo.

Sklep št. 4/4: Člani potrdijo osnutek navodil za pripravo vlog za spremembo letnic PGD, PIGD in GZ.

Ad. 7

Razno

Franc Bradeško pove, da je stopil v stik s programskim vodjo letošnjega dogajanja v Novi Gorici kot evropski prestolnici kulture. Najprej je bil ta zelo pripravljen sodelovati, ob nadaljnjih pobudah (razlagi, kaj gasilska kultura vsebuje) pa ni bilo več nobenega odziva. Predvideva, da smo zamudili pravi trenutek, ko se je oblikoval program.

Porodila se mu je tudi ideja in je pisal na oddajo Ambienti s predlogom, da morda v prihodnjih oddajah predstavijo katerega od gasilskih domov, ki so zanimivo zgrajeni in izvirno opremljeni.

Ob tem Janko Cerkvenc pove, da so se na nas obrnili tudi iz produkcijske hiše Delovne akcije in ponudili možnost, da se društva prijavijo za sodelovanje. Zamislili so si, da bi vsako leto prenovili tudi katerega izmed gasilskih domov.

Seja je bila končana ob 19.30.

Zapisala:

Jerneja Jelovčan Koselj,
strokovna sodelavka za gasilski tisk

Predsednik komisije:
Franc Bradeško

Priloga: pregled števila komisij za zgodovino po regijah, PGD in GZ.

KOMISIJE ZA ZGODOVINO

pregled po regijah, PGD in GZ

stanje 24. marec 2026

	regija	GASILSKO DRUŠTVO			Gasilske zveze		%
		vsi PGD	komisije	%	vse	komisije	
1	BELOKRANJSKA	53	4	7,5	3	2	66,7
2	CELJSKA	79	26	32,9	8	7	87,5
3	DOLENJSKA	86	9	10,5	3	2	66,7
4	GORENJSKA	127	9	7,1	10	2	20,0
5	KOROŠKA	32	4	12,5	4	1	25,0
6	LJUBLJANA I	107	4	3,7	10	0	0,0
7	LJUBLJANA II	84	10	11,9	6	3	50,0
8	LJUBLJANA III	68	3	4,4	8	1	12,5
9	MARIBORSKA	42	5	11,9	4	1	25,0
10	NOTRANJSKA	46	2	4,3	4	1	25,0
11	OBALNOKRAŠKA	46	3	6,5	6	1	16,7
12	PODRAVSKA	106	24	22,6	15	8	53,3
13	POMURSKA	238	3	1,3	21	2	9,5
14	POSAVSKA	74	2	2,7	3	1	33,3
15	SAV. ŠALEŠKA	69	18	26,1	4	2	50,0
16	SEV. PRIMORSKA	50	1	2,0	9	1	11,1
17	ZASAVSKA	26	1	3,8	3	1	33,3
	skupaj	1333	128	9,6	121	36	29,8